Besluit van het college van B&W gemeente Aalten

Zaakkenmerk/Onderwerp	Z/19/063745/Kerkenvisie Oost Achterhoek
Afdeling	Ruimte/team Openbare Ruimte
Zaakkenmerk/Documentkenmerk	Z/19/063745/D-353084
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	T. Kok
Uitvoeringsprog. Raad	Leefomgeving, Transformeren leegkomend vastgoed
Besloten in de vergadering van	B&W vergadering d.d. 30 nov 2021

Toelichting voorstel

Samenvatting

Ted Kok.
De gemeenten Aalten, Oost Gelre en Winterswijk hebben een bijdrage bij het Rijk aangevraagd voor het opstellen van een Kerkenvisie voor de Oost Achterhoek. Samen met Elza van Liere van bureau Coup, hebben we gesprekken gevoerd met eigenaren en/of gebruikers van religieuze gebouwen. Hierin is besproken hoe het gaat met de kerkelijke gemeenschap en het gebouw, of wat erbij komt kijken om in een herbestemd kerkgebouw te wonen of te werken. Doel van de gesprekken was om kennis te maken en elkaar te kunnen vinden als er ontwikkelingen zijn.
De religieuze gebouwen zijn beschreven en gewaardeerd door medewerkers van het Monumentenadviesbureau. Op basis van hun bevindingen is er per gebouw een Kerkenpaspoort opgesteld; een overzichtelijk document dat een goed beeld geeft van het betreffende bouwwerk en wat er bijzonder aan is.
De TU Delft heeft in opdracht van de provincie Gelderland een Kansenkaart voor de kerken opgesteld. Dit vanuit het project Karakteristiek Duurzaam Erfgoed (KaDEr). Het document geeft aan welke stappen doorlopen kunnen worden bij het bepalen van het toekomstig gebruik van een kerkgebouw. Ook biedt het inspiratie voor mogelijke herbestemmingen van kerkgebouwen, gebaseerd op aansprekende voorbeelden elders.
De Kerkenvisie Oost Achterhoek wordt vastgesteld door de gemeenteraden in Aalten, Oost Gelre en Winterswijk. De raadsbehandeling in Aalten is gepland op 25 januari 2022. De visie wordt nader toegelicht tijdens de Erfgoedbijeenkomst op 17 februari 2022.

Voorgestelde beslispunten

1. De raad adviseren om in te stemmen met de Opdeknotitie Kerkenvisie Oost Achterhoek en de achterliggende stukken voor de gemeente Aalten.
2. Kennisnemen van Kansenkaart voor kerken, opgesteld door de TU Delft en deze ter kennisname aanbieden aan de gemeenteraad.

Besluit

akkkoord, met wijziging: graag aanpassen< oplegnotitie ipv opdek notitie. Graag met disclaimer dat dit stuk in 2020.2021 geschreven is.

Inleiding

De gemeenten Aalten, Oost Gelre en Winterswijk hebben samen de 'Arfgoodnota Oost Achterhook 2021-2024' vastgesteld. Onderdeel van die nota is het opstellen van een Kerkenvisie voor de Oost Achterhoek. Met een bijdrage vanuit de Rijksdienst Cultureel Erfgoed is uitvoering gegeven aan deze ambitie. De landelijk gemaakte afspraken zijn vastgelegd in de 'Samenwerkingsafspraken 2018-2021 Programma Toekomst Religieus Erfgoed'. De uitgangspunten voor de Kerkenvisie Oost Achterhoek zijn eerder vastgesteld via het 'Plan van Aanpak Kerkenvisie Oost Achterhoek'.

Argumenten

1.1 Kerkenvisie helpt te anticiperen op komende veranderingen
Kerkgebouwen zijn dragers van betekenis en zingeving op verschillende niveaus en voor verschillende partijen, religieus en profaan, individueel en collectief. Een belangrijk deel van de kerken heeft te maken met teruglopende bezoekersaantallen, andere geloofsgemeenschappen zijn juist groeiende. Een kerkenvisie stelt eigenaren, overheden en betrokkenen in staat te anticiperen op de komende veranderingen ten aanzien van functie, gebruik en eigendom van de kerkgebouwen.

1.2 Kerkenvisie leidt tot (nadere) kennismaking met eigenaren en gebruikers religieuze gebouwen
In het kader van de Kerkenvisie Oost Achterhoek is uitgebreid kennis gemaakt met de eigenaren/gebruikers van de religieuze gebouwen in de gemeente Aalten. Er is gesproken over hoe het gaat met de kerkgemeenschap en met het kerkgebouw. Wat gaat er goed, waarover zijn er zorgen en waarbij kan men ondersteuning gebruiken, is aan de orde geweest in de gesprekken.
Of, in geval van een herbestemming, hoe bevalt het om te wonen of te werken in een herbestemd kerkgebouw en wat kom je daarbij zoals tegen? Daaruit valt weer lering te trekken voor andere herbestemmingstrajecten. Van de gesprekken is een verslag opgesteld. De gespreksverslagen maken onderdeel uit van de Kerkenvisie.

1.3 Kerkenvisie brengt waarden van de religieuze gebouwen in beeld
Binnen de Kerkenvisie zijn de religieuze gebouwen in de Oost Achterhoek onderzocht, in beeld gebracht en gewaardeerd. Deze informatie is verwerkt in een zogeheten Kerkenpaspoort. Wanneer er zich een ontwikkeling voordoet bij een kerkgebouw, geeft het Kerkenpaspoort inzicht in wat aandacht moet krijgen bij dit specifieke kerkgebouw. Wat is de status van het gebouw, welke elementen zijn erg bijzonder en moeten behouden

blijven? Of is het gebouw juist niet cultuurhistorisch waardevol en kan het ook plaatsmaken voor iets anders? De Kerkenpaspoorten te samen geven een goed beeld van het religieus erfgoed in onze gemeente en in de Oost Achterhoek.

1.4 Kerkenvisie legt verbindingen en biedt inspiratie
Onderdeel van het proces om te komen tot de Kerkenvisie, was een reis met de trein naar Arnhem, samen met vertegenwoordigers/eigenaren van de kerken waarmee we gesproken hebben. Op deze wijze hebben partijen elkaar beter leren kennen. In Arnhem hebben we een aantal kerkgebouwen bezocht, waar reeds een transitie heeft plaatsgevonden richting multifunctioneel gebruik en herinvulling van het pand. De voorbeelden boden inspiratie voor mogelijke ontwikkelingen in de Oost Achterhoek.

1.5 Opdeknotitie verbindt de verschillende onderdelen van de Kerkenvisie
Om de verschillende onderdelen van de Kerkenvisie met elkaar te verbinden hebben we een opdeknotitie opgesteld. De opdeknotitie gaat in op het proces dat we met elkaar doorlopen hebben, wat de uitkomsten daarvan waren, welke verdiepingsvragen er naar boven kwamen en welke aanbevelingen er zijn voor de toekomst. Ook bevat de opdeknotitie stappenplannen voor de herbestemming van kerkgebouwen.

2.1 Onderzoek TU Delft gaat in op Kansen voor kerken
In opdracht van de provincie Gelderland heeft de TU Delft een Kansenkaart voor kerken opgesteld. Dit als onderdeel van het Gelderse project Karakteristiek Duurzaam Erfgoed (KaDEr). Het document geeft aan welke stappen doorlopen kunnen worden bij het bepalen van het toekomstig gebruik van een kerkgebouw. Ook biedt het inspiratie voor mogelijke herbestemmingen van kerkgebouwen, gebaseerd op aansprekende voorbeelden elders. Wij benadrukken hierbij dat het onderzoek autonoom heeft plaatsgevonden door de TU Delft, zonder bijvoorbeeld rekening te houden met bestemmingsplanregels of andere (beperkende) kaders en ook zonder raadpleging van de eigenaar over de voorbeelden die in het rapport opgenomen zijn. Wij beschouwen de Kansenkaart voor kerken dan ook als een inspiratiedocument, waarbij de door de TU Delft gebruikte methode ook door andere partijen kan worden ingezet voor het uitstippelen van een nieuwe toekomst voor een kerkgebouw.

Kanttekeningen

Het was de bedoeling om binnen het project 'Kansenkaart voor kerken' met een aantal kerken een participatietraject te doorlopen. Mede vanwege de coronamaatregelen heeft dit traject nog niet plaatsgevonden. Ook moet het traject, wat tijdstip betreft, net passen binnen het proces dat een kerkgenootschap doorloopt, wanneer het een nieuwe functie zoekt voor een kerk. Wij hopen dat het in de nabije toekomst lukt, om bij een of meerdere kerken in de Oost

	Achterhoek een participatietraject te doorlopen, op basis van de inzichten als geschetst door de TU Delft.
Overleg gevoerd met	Er is een speciale workshop georganiseerd voor collega's binnen de gemeente Aalten, die vanuit hun werkveld ook betrokken zijn bij de kerkgebouwen in de gemeente Aalten en/of de maatschappelijke rol die de kerkgenootschappen vervullen in onze maatschappij.
Vervolgstappen en planning	U legt de stukken voor aan de gemeenteraad op 25 januari 2022 met het bijgaande raadsvoorstel.
Participatie	Bij de totstandkoming van de Kerkenvisie Oost Achterhoek heeft de participatie voorop gestaan. - Op 13 februari 2020 is er door de drie gemeenten een erfgoedbijeenkomst georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomst is speciaal aandacht besteed aan de Kerkenvisie. Hierbij kwamen de volgende onderwerpen aan bod, waarover partijen met elkaar in gesprek zijn geweest: • Toelichting op het samenwerkingsverband en het proces Kerkenvisie Oost Achterhoek. • Uitgangspunt en doel van de Kerkenvisie. • Presentatie betrokken partijen en toelichting op hun rol en werkzaamheden. • Uitleg over de verschillende deelprojecten binnen de Kerkenvisie. • Wat doen we wel en wat doen we (nu) niet > mogelijkheid voor verdieping later. • Creëren draagvlak voor de visie, ophalen wensen en behoeften bij de eigenaren. - Met de kerkgenootschappen en andere eigenaren van religieuze gebouwen in de gemeente Aalten zijn uitgebreide gesprekken gevoerd onder leiding van een bureau. Van deze gesprekken is een verslag opgemaakt. De gespreksverslagen maken onderdeel uit van de Kerkenvisie. - De betrokkenen bij de Kerkenvisie zijn uitgenodigd voor een inspiratiebijeenkomst rond religieus erfgoed in Arnhem, waar we samen met de trein naartoe zijn gereisd.
Communicatie	- De gespreksverslagen zijn schriftelijk aangeboden aan de betrokkenen ter goedkeuring. - Het onderwerp Kerkenvisie Oost Achterhoek is diverse malen besproken tijdens de Commissie Cultureel Erfgoed en op 27 september 2021 heeft er in deze commissie een presentatie plaatsgevonden door mevrouw Van Liere van het uitvoerend bureau Coup. - Er wordt een toelichting gegeven op de Kerkenvisie tijdens de Erfgoedbijeenkomst Oost Achterhoek, die gepland is op 17 februari 2022.